

Od tekem s skirco do skokov z dežnikom

Moja mama Ksenija je bila rojena leta 1953 in je kot otrok stanovala na Kejžarjevi ulici, v rdeči hiši z velikim vrtom, kjer je bilo veliko prostora za igro. Njena mama je bila slaščičarka, oče pa pek. Hiša je stala poleg nekdanje Šlibarjeve žage in nad sedanjo Osnovno šolo Poldeta Stražišarja, dokler je leta 1983 niso porušili in tam zgradili nove bloke. Igranje v otroških letih je bilo preprosto. Do vstopa v šolo kakšnih posebnih igrač ni imela. Ko je bila stara približno eno leto, je dobila plastično punčko, ki je piskala, ko si jo stisnil. Igrala pa se je večinoma s stvarmi, ki so bile njene, ko je bila še dojenček. Za vožnjo dojenčka je uporabljala svoj nekdanji voziček, oblačila pa ga je v svoje stare oblekice.

Rada se je vozila z leseno skirco, ki ji jo je kupila mama. Še danes se spominja tekmovanja cicibanov v vožnji s skiroji leta 1958 na Jesenicah. Tekma je potekala po glavni cesti skozi mesto, in sicer od železniške postaje do gimnazije. Po koncu tekmovanja so vsem cicibanom za nagrado razdelili papirnate vrečke s sladkarijami.

*Ksenija s plastično punčko,
last Ksenije Čop*

*Ksenija pred TVD Partizanom,
last Ksenije Čop*

Sledila so šolska leta. Po končanem pouku kakšnih posebnih dodatnih dejavnosti ni imela, zato so s prijatelji čas izkoristili za igro. Družila se je z otroki, s katerimi so hodili skupaj v šolo in so stanovali v isti ulici. V *klapi* jih je bilo približno deset in so bili po večini iz delavskih družin. Največkrat so se igrali zadaj za gledališčem, v strugi potoka Ukova ali pa so se dobili pri njej doma. Kadar je bil za gledališčem postavljen vrtiljak, so se ustavili tam, vendar denarja za vožnjo niso imeli. Včasih so imeli srečo in so se lahko zastonj peljali. To je bilo prav posebno doživetje.

Domišljije jim pri igri ni manjkalo. Čeprav kakšnih posebnih igrač niso imeli, so se igrali najrazličnejše stvari. Mizar Šlibar, ki je imel delavnico na Kejžarjevi ulici, jim je dovolil, da so se igrali pri njem v žaganju in da so si nabrali ostanke lesa ter si iz njih sestavljali igrače. Veliko prostora za igro je bilo tudi okoli njene domače hiše, ki je imela velik vrt. Tam so se lahko igrali skrivalnice ali pa so skakali z vrvjo. Dekleta so rade nabirale rože in spletale venčke iz marjetic in spominčic, fantje pa so se igrali vojake. Svoje zatočišče so imeli še v manjšem železniškem predoru za njeno hišo, kamor so prinesli staro posodo, konzerve, kuhalnice in tam imeli celo svoj ansambel. Ne da bi se ozirali na nevarnost, so hodili na železniško progo, ki je tekla za hišo in podstavljali žebelje na tračnice. Čakali so, da je pripeljal vlak, povozil žebelje in jih sploščil. Sledilo je tekmovanje v tem, kdo ima najlepše sploščen žebelj.

Kadar je bila njena mama doma, jim je za malico dala kruh, namazanega s svinjsko mastjo in posutega s sladkorjem. Če ni bilo sladkorja, so nanj dali česen. Ker je bila slaščičarka, je iz službe pogosto prinesla ostanke peciva in jih dala otrokom. S polno skledo peciva so se usedli na hišne stopnice in jedli.

Velikokrat so se igrali *kozo zbijat*. Na sredino dvorišča so dali velik kamen. Vsak otrok, ki se je igral, je imel še svoj kamen, ki je moral biti čim bolj ploščat. Svoje kamne so morali vreči čim bližje glavnemu kamnu. Tisti, ki je bil najmanj spreten in je vrgel svoj kamen najdlje od glavnega, je moral potem svojega položiti na glavni kamen, ostali pa so ga zbijali.

Na dvorišču je bil tudi prostor za igranje s frnikolami. Pred začetkom igre so ga dobro pometli, da je bilo gladko in so frnikole dobro drsele. Na sredini so naredili luknjico in tekmovali, kdo bo največkrat zadel vanjo. Vsak je imel svoje steklene frnikole, ki so bile najrazličnejših barv.

Med otroki so bile priljubljene še igre *med dvema ognjema* in druge igre z žogo ter *zemljo krast*. V pesek so narisali krog in ga razdelili na enake dele. Eden od igralcev je dobil palico, ki jo je vrgel v eno polje, potem pa so hkrati vsi igralci leteli ven iz svojih polj. Igralec, ki je imel v svojem polju palico, je to pobral in zavpil »stop«. Izbral si je enega od igralcev in ga ciljal s palico. Če ga je zadel, mu je lahko odvzel del zemlje. Če ga je zgrešil, mu je tisti, ki ga je ciljal, vzel del zemlje. Na koncu je bil zmagovalec tisti, ki je imel največji kos zemlje.

Tudi ko so zrasli, so se še vedno radi vozili s *skircami*, ker svojih koles niso imeli. Mama ji je včasih dovolila, da se je po dvorišču vozila z njenim kolesom. To je bilo staro, modro kolo z lesenimi ročaji in leseno lučjo. Ko je mama kupila novo Rogovo kolo zelene barve, se z njim ni smela voziti. Enkrat si ga je kljub temu na skrivaj izposodila in se šla vozit. Z njim je padla na pesku in premaknila *balanco*. Kolo je skrila, saj se je bala, da bi bila kaznovana.

Z mamo sta hodili po nakupih v Italijo z avtobusom, ki je vozil izpred Kazine. Proti Trbižu je odpeljal po drugi uri popoldan. Ustavil je pri cerkvi in tam počakal, da jih je zvečer odpeljal nazaj domov. Tam so večinoma na tržnici kupovali prašek za pranje, oblačila, dežne plašče, dežnike, pozneje tudi kavbojke. Kupili so tudi punčko, ki je bila za tiste čase nekaj posebnega, ker je sama odpirala in zapirala oči. Postavljena je bila na zakonski postelji mame in očeta. Z njo se otroci niso smeli igrati, da je ne bi poškodovali.

Zraven pralnega praška so bila pogosto priložena različna darila, na primer ležalniki, vino, igrače. Igro *muhce strelat* je verjetno dobila prav tam. Igralo se je tako, da se je na odejo postavila plastična posodica,

Punčka iz Italije, last Ksenije Čop

ki je bila razdeljena na tri dele. Šlo je za tri posodice različnih velikosti, ki so bile postavljene druga v drugo. S plastičnim loparčkom je potem tekmovalec frcal plastične krogce v lončke. Tisti, ki je zadel sredinski lonček, je dobil največ točk.

Čeprav je bilo doma dovolj sadja, so ga hodili rabutat k sosedom, saj je bilo njihovo slajše. Na svojih pohodih so rabutali češnje, hruške, slive in jabolka. Posebej dobre so bile šlibarjeve zgodnje hruške, ki so jih sklatili tako, da so metali kamenje vanje in so zato padale dol. Drevesa so bila priljubljena tudi za plezanje. Enkrat so se celo odločili, da se bodo igrali padalce. Izposodila si je atov klotasti dežnik, s katerim so skakali z drevesa. Hitro se je polomil, sama pa ga je skrila za kredenco. Šele ko so belili stanovanje, ga je tam vsega polomljenega našla mama.

Ko so asfaltirali Kejžarjevo ulico, so se igrali poleti v dežju na cesti. Voda je lepo tekla po klancu navzdol, prometa takrat ni bilo veliko, zato so imeli prostor za igro. Pozimi so se sankali iz Kavčičevega klanca do gostilne Majolka. Najbolj so se veselili, če so prihranili kak kovanec in so si šli s tem lahko kupit bombone v trgovino Kašta. Tam so imeli bele in rožnate bombone v velikih ležečih steklenih kozarcih. Prodajalka jih je z leseno žlico nabrala v papirnato vrečko, da se je vsak otrok, ki jih je kupil, počutil zelo posebnega.

Ni bil vedno čas le za igro. Od četrtega razreda je morala za mamo po šoli skuhati kosilo in ji ga nesti v službo. Mama ji je vedno naročila, kaj je treba opraviti doma, medtem ko je bila ona v službi. Pri teh opravilih so ji velikokrat pomagali tudi prijatelji. Tako so skupaj kopali krompir. Pred velikimi prazniki, na primer pred veliko nočjo, pustom, novim letom, pa je bilo v slaščičarni veliko dela, zato je hodila tja pomagat. Polnila je krofe z marmelado, prebirala in mlela orehe, pometala in pospravljala. Slaščičarna je bila najprej pod cerkvijo, zraven hotela Pošta, pozneje pa so jo preselili na Kejžarjevo ulico. Nad slaščičarno je bila kavarnica, kjer so prodajali tortice in kuhali turško kavo. Iz Italije so pripeljali stroj za delanje sladoleda. Doma sta z mamo nabirali jagode, iz katerih so potem v slaščičarni izdelovali domač jagodni sladolead.